

REAȚIUNEA POLITICĂ ROMÂNEASCĂ FAȚĂ DE RĂSCOALA DIN 1821

Marile conflicte social-politice antrenează, între alte consecințe, delimitarea categorică de interese a grupărilor și categoriilor sociale, situându-le fie pro, fie contra evenimentelor majore în curs de desfășurare. Neînțelegerile și dezbinările în rândurile elitei conducătoare au loc, îndeosebi, în domeniul nelimitat al luptei pentru putere, boierimea mică și mijlocie tinzând neconținut la obținerea de funcții în stat. O năzuință spre egalitate în drepturi la vârf nu poate nicidecum produce o scindare în rândurile clasei dominante, întrucât boierii de rang inferior solicitau integrarea deplină în drepturi cu cei de rang superior, pentru a transforma conducerea statului din autocratică în una aristocratică. Nemulțumirile și dezbinările au caracter temporar și întâmplător, în funcție de împrejurări, care pot fi sau nu prielnice luptei pentru egalitate în drepturi între toți componenții elitei aristocratice¹.

1 Pentru referințe și probleme de ordin general, vezi : Nichita Adăniloiaie, *Boierii și răscoala condusă de Tudor Vladimirescu*, București, 1956, 128 p. ; Dan Berindei, *Revoluția română din 1821*, București, 1991, 272 p. ; Dan Berindei, *L'année révolutionnaire 1821 dans les Pays Roumains*, București, 1973, 246 p. ; Andrei Oțetea, *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în țările românești 1821-1822*, București, 1945, 411 p. ; C.D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821, Craiova, 382 p. ; E. Vărtosu, Tudor Vladimirescu. Glose, fapte și documente noi (1821)*, București, 1927, 187 p. ; G.D. Iscru, *Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, București, 1982, 286 p.

În afara acestor neînțelegeri și dezbinări, între boierii de rang inferior și cei de rang superior apar altele asemenea chiar în rândurile mării boierimi, determinate de propagarea și asimilarea filosofiei luminilor. Astfel, boierii cărturari, luminați de noua ideologie, devin purtătorii idealului național al progresului material și spiritual în vederea emancipării de servituțile trecutului. Înapoierea economică, politică, socială și culturală a tulburat tot mai multe conștiințe, generând dorința fierbinte de schimbări, dar nu prin acțiuni radicale, ci prin reforme, inițiate și aplicate de sus în jos, pentru a preîntâmpina eventuale ridicări ale celor mulți. Acești mari boieri cărturari, precum frații Gheorghe și Constantin Goleșcu, în comparație cu cei de rang egal cu ei, dar rămași adepți ai absolutismului de tip oriental, erau boieri liberali. Ei se pronunțaseră și militau activ pentru transformări pe calea unor reforme, sub oblăduirea unui regim politic al monarhiei luminate. Unii dintre ei, puțini la număr firește, avansau atât de mult în concepția lor, încât preconizau desființarea unor privilegii sociale. Între aceștia se situa la loc de frunte Dinicu Goleșcu¹.

Oricât de înaintate vor fi fost în Principatele Române ideile boierimii liberale, ele n-au atins nivelul și intensitatea care să ducă la separarea definitivă, pe temeuri doctrinare și interese aparte, a mării boierimi, adică să se producă o scindare, în timpul răscoalei din 1821, așa cum se va întâmpla în revoluția de la 1848–1849. Boierimea liberală de la 1821 era adeptă a progresului, dar fără zguduiri sociale. Pe calea reformelor concepea ea propășirea cea atât de mult dorită și îndelung așteptată a patriei lor. Boierii liberali nu cutezau să se desprindă de casta privilegiată din care făceau parte, pentru a se constitui aparte și a milita pentru democratizarea vieții publice, prin adoptarea principiilor revoluției franceze de dreptate, fraternitate și egalitate.

Scindarea nu s-a produs în rândurile mării boierimi la 1821, membrii elitei conducătoare solidarizându-se, indiferent de convingeri și concepții, în lupta contra pericolului comun. Purtătoarea noii ideologii a filosofiei luminilor, boierimea liberală, nu s-a integrat răscoalei, spre a deveni, astfel, acțiune revoluționară, plecând în mare parte peste hotare.

Dornici de a înlătura domniile fanariote, boierii au sprijinit ideea ridicării poporului contra asuprii străine. Implicarea în răscoala din 1821 a avut loc chiar în faza de început, considerând că va fi îndreptată contra administrației turco-otomane, după care se află, de îndată, în fața unei puternice și ample insurecții

---

¹ Vezi Anastasie Iordache, *Pe urmele Goleștilor*, București, 1982, p. 135–149.

populare cu caracter social. Aceasta le amenința averile și privilegiile. Colonelul rus Ivan Petrovici Liprandi, cunoscător al evenimentelor din Principate, susținea, în memoriile sale, că Tudor, în calitate de comandant de panduri, a fost solicitat de boieri să ridice pandurii din Oltenia. El a acceptat, cu condiția să i se acorde un act de împuternicire, în schimbul căruia trebuia să dea o declarație că va răscula poporul. În act se scria, printre altele : „*A sosit, în sfârșit, timpul de mult așteptat, pentru a scutura jugul străinilor. Te împuternicim pe tine să ridici poporul. Cheltuielile necesare pentru aceasta le vei face, după promisiunea ta, acelea pe care le vei găsi de cuviință. Noi răspundem în întregime pentru tot*”¹.

Scopul boierilor nu coincidea însă cu cel al mișcării eteriste, căci urmăreau înlăturarea domnilor fanarioți, ei înșiși susținători fervenți ai acestei mișcări. A.D. Xenopol scria că românii ar fi fost de partea Eteriei numai dacă țarul Rusiei ar fi sprijinit-o, însă acesta a dezavuat-o. În pofida unor aparențe de sprijinire, la momentul decisiv, el tot trebuia să-și declare neamestecul. Așadar, românii n-aveau cum să sprijine mișcarea eteristă. Boierii, de la început, au fost neîncredători : „*Aceștia nu erau inițiați în secretul conspirației și nici nu aveau de gând să se răscoale contra turcilor*”². De aceea și sunt tratați cu răceală de către Al. Ipsilanti, la intrarea sa în Iași. În fața unor detașamente înarmate, boierii moldoveni s-au prefăcut că sunt de partea Eteriei, mitropolitul încingând cu sabia pe conducătorul ei în biserica Trei Ierarhi și dăruind un soldat. Curând, însă, după părăsirea Iașilor, Veniamin Costachi se pronunța contra mișcării, dând dispoziții să se urmeze cererea consulului rus de a se citi în toate bisericile anatema patriarhului din Constantinopol contra mișcării eteriste. A.D. Xenopol conchide că moldovenii n-aveau de ce să se alătore Eteriei, întrucât s-ar fi expus fără nici un rost represaliilor otomane³.

Precum boierii nu acționaseră conform dorinței și speranțelor eteriștilor, tot așa Tudor Vladimirescu, deși se înțeleșese cu o mare parte dintre ei, nu le-a împlinit așteptările, menținând „*neatins scopul mișcării sale, care era de a îndrepta fărădelegile sub care gemea încujbat poporul în Muntenia de către acei pe care el îi cuprindea sub denumirea de tagma jefuitoare*”⁴. Nici o înțelegere din partea

1 **Documente privind istoria României. Răscoala din 1821** (în continuare D.I.R., 1821), vol. V, București, 1962, p. 268.

2 A.D. Xenopol, **Istoria românilor**, ed. a III-a, vol. X, p. 43–44.

3 *Ibidem*, p. 44.

4 *Ibidem*, p. 59.

boierimii față de o astfel de ridicare a poporului, pe care o eticheta drept o bandă de tâlhari, imputându-i conducătorului că „*învață pre toți cu mic cu mare să se scoale asupra boierilor, să-i piarză și să le iea averile*”¹.

Referitor la caracterul și scopul răscoalei lui Tudor Vladimirescu, A.D. Xenopol nu neagă existența unei înțelegeri de colaborare între insurecția română și Eterie, însă ține să precizeze că „*Tudor își dăduse toate silințele spre a arăta țintele lui deosebite : aceea a grecilor de un caracter politic îndreptată contra stăpânirii otomane ; a lui proprie, pornită contra boierilor jăfuitori, cu anume arătare că nu este îndreptată împotriva ocârmuirii turcești*”².

Reacțiunea politică împotriva răscolării poporului în Oltenia contra nedreptăților sociale este promptă și vădit amenințătoare. Astfel, boierii din Divan, foarte iritați, dau poruncă lui Tudor Vladimirescu să înceteze răscoala, făgăduindu-i că va fi iertat. Ei își exprimau convingerea că Tudor nu va reuși în încercarea sa, deoarece va fi adus la ascultare prin forța armelor, fără a afla îndurare nicăieri. Care dintre locuitorii țării – întrebau boierii – pot da crezare spuselor lui Tudor, cu totul lipsite de judecată, precum că ridicarea s-a făcut în folosul general al locuitorilor și al țării? Membrii Divanului le plăcea să creadă, în continuare, că țara o reprezentau numai ei, că toate drepturile li se cuveneau, încât un atentat la adresa lor nu ar însemna decât o inutilă și păgubitoare încercare pentru făptași. Aroganți și cutezători, boierii de la cârma statului sfătuiău – zice-se părintește – însă ei chiar porunceau lui Tudor Vladimirescu să părăsească calea pe care a pornit, ca una foarte dăunătoare pentru țară, turburătoare de liniște, deci cu consecințe foarte grave. Dacă va înceta orice acțiune, boierii declarau sub jurământ că-l vor ierta și vor face demersuri la domnie să-l ierte, de asemenea. Altminteri, va fi condamnat la moarte cumplită ca un „*turburător și amestecător de liniștea lăcuitorilor*”³. Drept urmare, i se poruncește să le scrie imediat despre încetarea răscoalei, căci altfel singur se condamnă la moarte, neavând altă scăpare.

Concomitent, adică în aceeași zi, boierii înaintău un arz către Poartă în numele Țării Românești, înțelegând prin această înalții prelați, boierii de toate rangurile, căpitani, mazilii și întreaga obște a locuitorilor, în scopul trimiterii de trupe pentru înăbușirea răscoalei. În arz se susține că Tudor a plecat din București însoțit de 40 de oameni călări și înarmați spre județul Gorj. Sosiți la Târgu Jiu,

1 *Ibidem.*

2 *Ibidem*, p. 60.

3 *D.I.R. 1821*, vol. I, p. 212–213, București, 30 ianuarie 1821.

au produs mare panică. Pentru a preîntâmpina răul, s-au luat măsuri, precum trimiterea de oameni înarmați și înștiințare către dregătorii din județele Olteniei, în scopul opririi extinderii răscoalei. Tudor s-a retras la mănăstirea Tismana, unde a lăsat câțiva oameni ai săi, apoi s-a îndreptat spre Mehedinți pentru a căpăta noi adepti, prin adunări și scrisori. Autorii arzului către Poartă continuă să susțină că, fiind din partea locului, Tudor poate deveni primejdios prin ridicarea pandurilor care-l cunosc, extinzând răscoala. Astfel, s-au adunat vreo 500, având intenția să coboare spre câmpie, urmărind să ia cu ei și pe alții, apoi să se îndrepte spre București. Boierii consideră acțiunea lui Tudor drept „*tâlhărească*”, iar pe răsculați „*tâlhari*”, din care motiv n-au înștiințat încă Poarta. Au crezut că acești „*tâlhari*” vor fi prinși cât de curând, însă, de vreo două zile, răul se tot întinde, prin câștigarea de noi participanți. Cu toate măsurile întreprinse, boierii mărturisesc că nu pot face față, cerând Porții „*să chibzuiască mijlocul cel cuviincios spre apărarea țării dăspre acești tâlhari*”¹.

Indignați peste măsură, boierii intră curând în panică și nu-și mai află odihnă până nu recurg la toate mijloacele pentru înăbușirea răscoalei în fază incipientă spre a nu se extinde prea mult și a cuprinde chiar Capitala. Ei continuă cu măsurile de preîntâmpinare a unui atare deznodământ, la 2 februarie 1821 trimițând o scrisoare domnului Moldovei, Mihail Suțu. Boierii etichetează ca de obicei „*mișcarea acestui răufăcător Tudor Vladimirescu ca tâlhărească*”, spre a o reprima ca atare, adică prin forță și mare violență. Ei speraseră, deja, să fie prins și pedepsit ca un tâlhar, precum mulți alții înaintea lui : „*Fiindcă însă lucrurile s-au arătat cu altă fire și zisul Tudor s-a arătat pe față vrăjmaș al stăpânirii, făcând cunoscute în scris scopurile lui distrugătoare și insuflând duhul răzvrătirii supușilor, cu făgăduința de a-i scoate de sub supunerea față de domni și boieri, am cunoscut îndeajuns că acest vrăjmaș obștească și răzvrătit împotriva stăpânirii a cugetat mai dinainte și este pregătit să întindă mișcarea sa în toată Țara Românească*”².

Boierii munteni cereau sfat și sprijin domnului Moldovei în privința rezistenței contra înaintării lui Tudor Vladimirescu. Informațiile pe care le dețineau stăteau mărturie că răscoala se extinde „*sub chemarea șireată a cuvântului de libertate*”, prin care grupul răzvrătiților crește neîncetat, dobândind putere. Din cele relatate, rezultă că Tudor Vladimirescu avea întinse legături, scopul urmărit de el întrecând „*puterile minții și starea țării*”³.

1 *Ibidem*, p. 114–115, București, 30 ianuarie 1821.

2 *Ibidem*, p. 221–222, București, 2 februarie 1821.

3 *Ibidem*, p. 222.

În pofida tuturor amenințărilor la adresa lui, cât și a răscoalei pe care o conducea, Tudor Vladimirescu răspundea scrisorii boierilor din 30 ianuarie 1821 că nu poate stăvili ridicarea poporului pentru dreptate, căci o dorise de prea multă vreme. Astfel că s-au adunat cu toții și s-au decis să meargă la București spre a-și susține drepturile : „*Și știindu-mă norodul pe mine dintr-alte vremi că sunt un adevărat fiu al patriei mele, cu silnicie m-au luat a le fi și la această vreme chivernisitor pentru binele și folosul tuturor*”¹. Tudor Vladimirescu afirmă că a intenționat să părăsească mulțimea răsculată, la primirea poruncii boierilor, dar n-a fost lăsat și a fost chiar pus sub pază. La citirea scrisorii, răsculații au replicat, invocând suferințele mari provocate lor de către dregătorii din județe și fiind hotărâți mai bine să piară decât să trăiască sub o asemenea oblăduire. Ei declară sus și tare că nu fac nimic rău, decât numai că iau cele necesare hranei, produse tot de ei, dar intrate în stăpânirea altora. Oricum, se arătau foarte hotărâți să nu mai trăiască la fel ca înainte, chiar cu prețul vieții lor. Astfel, boierii, dacă se vor patrioți, este bine să nu mai fie patriei vrăjmași, adică să retragă detașamentele înarmate, trimise contra poporului răsculat, și să se înțeleagă cu el, pentru că nu cere ceva lipsit de cuviință, ci numai ce a avut deja și i s-a luat, adică dreptate. Aceasta ar fi de folos și boierilor, pentru că altminteri nu se mai poate. Așadar, afirmă Tudor în încheierea răspunsului său la scrisoarea boierilor, poporul trebuie ajutat să-și dobândească dreptatea, ci nu oprimat și amenințat cu moartea².

La răspunsul lui Tudor Vladimirescu, boierii din Divan dau replica lor aspră, plină de amenințări, scriindu-i și învinuindu-l că nu este patriot precum pretinde, deoarece tulbură liniștea prin ridicarea poporului. Or, afirmă ei, oamenii înșelați cu vorbe vor fi judecați și aspru pedepsiți, fără să li se recunoască dreptatea cererilor. Și, astfel, vor muri sau vor fi năpăstuiți oameni nevinovați. Cum se va justifica apoi Tudor Vladimirescu pentru faptele sale cele nelegiuite? Căci „*urmările ce te-ai apucat să săvârșești sunt fapte de răzvrătitor, sunt pricinuitoare dă pericluina creștinătății, sunt întru adevăr nelegiuii, iar patrioții adevărați suntem noi, căci nici odinioară nu am voit vărsarea de sânge, și te hulim cu osebite întru-această vreme când te faci pricinuitor aceștii vărsări, în vreme ce starea întru care te afli nu te iartă a face acest fel dă lucru cu mijlocul care lucrezi*”³.

1 *Ibidem*, p. 228–229, 4 februarie 1821.

2 *Ibidem*, p. 230.

3 *Ibidem*, p. 242. Divanul Țării Românești către Tudor Vladimirescu, București, 7 februarie 1824.

Obişnuţi să vorbească numai ei în numele ţării şi al poporului, boierii din Divan, şi nu numai aceştia, au ajuns să se confunde cu patria, identificându-se, drept urmare, ca veritabili patrioţi, care doresc binele ţării şi locuitorilor ei. Noţiunile de drepturi şi dreptate şi le apropie, declarând că şi ei vor „*păzirea dreptăţii*” în toată ţara. În scopul urmărit, se adresează însă stăpânirii, deoarece nu este bine să se omoare frate pe frate, oameni de acelaşi neam. Ca atare, îl îndeamnă pe Tudor Vladimirescu să înceteze răscoala şi să trimită oamenii la casele lor, dacă le doreşte binele şi nu răul. În cazul urmării sfaturilor înţelepte, boierii se arată dispuşi la mărinimie nu numai din partea lor, dar şi din cea a noului domn, Scarlat Callimachi, în scopul obţinerii iertării celor vinovaţi de răsculare¹.

Boierii din Divan se dovedeau hotărâţi să întreprindă cele mai drastice măsuri de pedepsire. Ei şi trimit o scrisoare noului domn, la 10 februarie 1821, prin care-i fac cunoscut că, la început, acţiunile lui Tudor Vladimirescu au fost considerate tâlhăreşti şi s-a încercat a fi pedepsit ca atare. Ulterior, însă, evenimentele au căpătat altă înfăţişare, el fiind un „*vărăjmaş înarmat al stăpânirii*”, care a agitat mulţimea, atrăgând-o de partea sa cu vorbe şi promisiuni înşelătoare. Aşadar, este vorba de o răzvrătire. Deşi s-au luat măsuri contra extinderii sale, Tudor îşi continuă opera de ridicare a nevinovaţilor locuitori ai Ţării Româneşti, cărora le promite eliberarea de sub „*jugul supunerii*”. El târâşte după sine o mulţime de oameni, zădărniciind toate măsurile luate contra lui. În acest fel, a cuprins jumătate din judeţul Mehedinţi². Se duc tratative cu el pentru „*împăcare*”, dar pune condiţii³. Este, însă, de aşteptat ca Poarta să intervină şi să „*sfarme duşmanul*” înainte ca răul să devină atât de mare încât să fie „*prea greu de tămăduit*”⁴.

La 11 februarie 1821, Divanul acordă depline împuterniciri vornicului Constantin Samurçaş pentru potolirea răscoalei. Boierii continuau să nu înţeleagă că Tudor devenise căpetenia unor nemulţumiţi, care abia aşteptau semnalul ridicării contra asupririi. De aceea, susţineau că el a atras de partea sa locuitorii din Oltenia „*cu voie şi fără de voie*”. Drept urmare, boierii şi locuitorii Craiovei s-au refugiat. Cu toate că s-a trimis oştire contra răsculaţilor, nu se dorea totuşi vărsare de sânge, ci potolirea lor prin înţelegere cu Tudor. În care scop, este deplin

1 *Ibidem*, p. 243.

2 *Ibidem*, p. 249–250.

3 *Ibidem*, p. 252.

4 *Ibidem*, p. 253.

împuțernicit Constantin Samurcaș, un bun „patriot”, cu dragoste față de boierii, neguțătorii și locuitorii din Oltenia, fost în cinci rânduri caimacam al Craiovei, să ia toate măsurile necesare, fără a mai cere aprobare de la Divan : „Și așa să ridici această turburare dintr-acele județe, odihnind pă boieri, neguțători, și pă toți locuitorii pe la sălașurile lor, ca să petreacă fieșcare liniștit fără nici o temere sau frică”¹.

Denigrarea și denaturarea, cu bună știință, a sensului răscoalei dădea, din nou, prilej lui Tudor Vladimirescu să explice cauzele ridicării poporului. Astfel, într-o scrisoare adresată zabitului (comandantului militar) al județului Romanați, la 12 februarie 1821, preciza că poporul din Oltenia a luat armele contra „*mai marilor lor*” asupritori, trimitând petiție către Poartă spre a-i prezenta cererile lor, atât de bine cunoscute de către comandanții serhaturilor (cetăților turcești de margine) dunărene „*având întrebare și judecată cu acești trădători*”. Zabitul de la Romanați putea, așadar, folosi forța armată contra poporului răsculat numai dacă avea poruncă din partea Porții, altminteri nu era bine să o facă, întrucât ar atrage urgia ei „*fiindcă norodul nici cu oamenii împărătești, nici cu nimenea bătaie nu are, decât numai au judecată cu cei ce i-au prădat, fără milostivire și fără de știrea preaputerniceii împărății*”².

Puterea suzerană rămăsese, într-adevăr, în expectativă, căci la cererile boierilor din Craiova adresate pașei din Vidin pentru a le trimite trupe în ajutor, au primit răspuns negativ, precum că nu îngăduie tratatele cu Rusia să se procedeze astfel. Încât, numai dacă se solicită intervenția de la București de către Divan și de către consulul Rusiei, se va putea trimite o armată de 3000 de oameni. Astfel de cereri nu au fost permise, deoarece a lipsit inițiativa consulului rus³.

Interesantă de remarcat, în toate acțiunile boierimii și autorităților, este accepțiunea pe care o dau acestora, anume datorია față de patrie și față de stăpânire. Astfel, caimacamul Craiovei, Ioan Tipaldos, convoca pe boierul Nicolae Glogoveanu să procedeze tocmai în sensul acestei datorii, a cărei îndeplinire trebuie urmată fără zăbavă. Tudor Vladimirescu este considerat vrăjmaș, împotriva lui fiind trimisă oștire spre a fi răpus⁴.

1 *Ibidem*, p. 259–260, 11 februarie 1821.

2 *Ibidem*, p. 261.

3 *Ibidem*, p. 271, Notă informativă despre evenimentele din Țara Românească, trimisă autorităților militare ruse din Basarabia, București, 15 februarie 1821.

4 *Ibidem*, p. 271–272, Craiova, 15 februarie 1821.

Fără intervenția din afară, răscoala nu putea fi înăbușită. De această necesitate sunt convingși tot mai mult boierii, care, în pofida clamării sentimentului patriotic, apelează la intervenția străină, contra propriului popor răsculat, pentru a-și salva privilegiile și averile. În scopul încurajării acțiunii întreprinse de Constantin Samurcaș, consulul rus, Al. Pini, într-o scrisoare adresată lui din București, la 18 februarie 1821, îl asigură că mișcarea lui Tudor n-are sprijinul vreunei puteri străine. Încât, zvonul răspândit de Tudor, că s-ar bucura de un atare sprijin, este lipsit de temei, menit doar a amăgi poporul. Ridicarea lui Tudor – aprecia Al. Pini – este o turburare : „*Deci, când Vladimirescu nu va da ascultare povețelor dumitale și nu va conțena de a se arăta amăgitor de norod și turburător obștei, odihnei a norodului Țării Românești, să va privi nu numai de către Înalta Poartă, norodul cării răzvrătește Theodor, ca un răzvrățitor, dar și de către curtea rusească ce voiește a nu se turbura obșteasca odihnă și se străduiește să răzbuneze cea după înăuntru ființa sa*”¹. Așadar, atât Tudor, cât și cei „rătăciți”, trebuie să știe ce-i așteaptă dacă nu dau ascultare sfaturilor lui Constantin Samurcaș.

Înalta Poartă nu putea interveni în Țara Românească, până nu avea să cunoască atitudinea Curții din Petersburg, ambele dezagreând, de altfel, tulburările cu caracter social. Exprimarea deschisă a poziției țarului Rusiei nu mai avea cum întârzia, în condițiile extinderii rapide a insurecției poporului din Oltenia. Încât, la 23 februarie/7 martie 1821, ministrul de Externe al Rusiei, contele Ioan Capodistria, făcea cunoscută, din Laybach, consulului la București, Al. Pini, dezavuarea mișcării, lui Tudor Vladimirescu. În notă se aprecia insurecția ca un eveniment deplorabil, despre care țarul avea cunoștință deplină, fiind o funestă asemănare cu cele petrecute în Spania. În Țara Românească, ca și la Madrid, Lisabona, Napoli, au fost provocate dezordini menite să ducă la anarhie. Din care motiv puterile aliate sunt decise să împiedice progresarea răului. Al. Pini era autorizat să someze pe Tudor Vladimirescu pentru a compare în fața consulatului Rusiei. Dacă refuză, atunci consulul avea împuterniciri să declare că locotenentul Tudor Vladimirescu va fi degradat din rangul de cavaler al unuia din ordinele rusești și nu va mai deține nici un drept la protecția țarului. Explozia revoluționară trebuie înăbușită fără întârziere, în ultimă instanță cu sprijinul trupelor otomane. Contele Capodistria atrăgea atenția că este necesar să se întreprindă orice măsuri în scopul menținerii spiritului tratatelor dintre Puterile Aliate. Înaltilor prelați, boierilor,

---

1 *Ibidem*, p. 282–283.

proprietarilor și negustorilor, care reprezintă bogăția și influența, să li se expună clar voința țarului Rusiei, dezmințind toate zvonurile contrarii acesteia¹.

În pofida amenințărilor și a diverselor făgăduieli de iertare, insurecția se extindea în Oltenia. Tudor a refuzat să vină la Craiova, trimițând doar o scrisoare prin care arăta că : „poporul nu cere nimic mai mult, decât să i se restituie ceea ce i-a fost jefuit de către boieri sau de către cârmuire cu prilejul perceperii birului și altor dări și să se făgăduiască pentru viitor că nu se va lua de la popor nimic mai mult decât birurile și prestațiile legale”². După cum evoluau tratativele cu Tudor, o înțelegere avea șanse minime de înlăptuire, deoarece nici măcar a treia parte din cererile adresate de popor nu putea fi satisfăcută. Nicolae Văcărescu a fost și el trimis să trateze cu Tudor Vladimirescu, care i-a răspuns, la solicitarea de a înceta răscoala, că, dacă este într-adevăr un Văcărescu, apoi ar trebui să se alăture poporului, căci nemulțumiri și agitații există nu numai în Oltenia, dar și în Muntenia și Moldova³.

Intrigat și înfuriat că n-a reușit prin alte mijloace să determine pe Tudor să înceteze înaintarea, Constantin Samurcaș, unul dintre membrii de seamă ai Eteriei, a pus la cale asasinarea conducătorului răscoalei. Astfel, el a cerut, în acest scop, comitetului de oblăduire trimiterea sumei de 172.000 taleri⁴. Tudor a aflat la timp despre încercarea mișlească de ucidere a sa și a trimis uneltitorului asasinatului o scrisoare, la 28 februarie 1821. Astfel, el menționa că, prefăcându-se că a fugit de la boieri, Hagi Prodan a sosit în tabăra insurgenților, în fapt fiind plătit de stăpânii săi și de Al. Pini să-l ucidă pe conducător. A fost însă surprins de poporul răsculat, asupra sa găsindu-se contractul încheiat cu boierii, precum și o scrisoare a lui Al. Pini, prin care se făceau mai multe făgăduieli din partea puterilor vecine în caz de reușită. Hagi Prodan a fost cu mare dificultate scăpat de mânia poporului, care s-a aprins și mai mult. Rău a procedat Constantin Samurcaș, trimițându-i vorbă să vină la Craiova, apoi pe Hagi Prodan să-l omoare : „Apoi, de acum înainte – întreba Tudor – cine din lumea aceasta va mai crede pe dumneavoastră, pe niște oameni care nu aveți lucru de nimic a pierde o țară întregă și mai vârtos pe un norod nevinovat și care v-au hrănit și vă hrănește?”⁵

1 *Ibidem*, p. 296.

2 *Ibidem*, p. 300, Notă informativă despre evenimentele din Țara Românească trimisă autorităților ruse din Basarabia, București, 23 februarie 1821.

3 *Ibidem*, p. 300–301.

4 *Hurmuzaki*, XX, p. 562, 569–570.

5 *D.I.R.*, 1821, I, p. 312–313.

CUPRINS

Introducere	5
Cap. I Reacțiunea politică românească față de răzcoala din 1821	17
Cap. II Opoziția boierimii conservatoare la prefacerile înnoitoare din timpul domniilor pământene	40
Cap. III Supremația oligarhiei conservatoare sub domniile regulamentare	72
Cap. IV Acțiunile contrarevoluționare ale boierimii conservatoare la 1848	93
Cap. V Rolul conservatorilor în restaurarea și încercarea de reconstituire a vechiului regim	127
Cap. VI Regruparea conservatorilor în perspectiva abolirii vechiului regim și Unirii Principatelor	156
Cap. VII Opoziția conservatoare la reformele din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza	197
Cap. VIII Coalizarea grupărilor și constituirea Partidului Conservator din România	228
Încheiere	269

Tehnoredactare computerizată : **CODRA** electric srl

Tipărit la Atelierele Tipografice
METROPOL